అరాచకీయ బాధితుడు

వెనుకటికి శ్రీరాములవారు భరత ఖండాన్ని మూడు పువ్వులూ, ముప్పైకాయలూగా పాలిస్తూన్న పుణ్యకాలంలో...

ఓ సుదినాన, ఏకాంత సమయంలో ఆంజనేయులవారు శ్రీవారి సమ్ముఖాన హాజరై, సాష్టాంగ దండ ప్రణామ మాచరించిన వారై...

"స్వామీ, నేనీ జీవితంతో విసుగెత్తి పోతున్నాను. నాకు మార్గోపదేశం చేయండి" అని విన్నవించుకొన్నారు.

అందుకు శ్రీరాముల వారికి చాలా ఆశ్చర్యమైనది.

"ఏమి ఆంజనేయా, నీకిప్పు డేమి లోటైనది? " అని ఆదరాభిమానము లుప్పొంగగా, పురాణ ప్రసిద్ధమగు ఆంజనేయుల వారి వాలమును బహు సున్నితముగ నిమురుచు ప్రశ్నించిన వారైరి.

శ్రీరాముల వారి మృదుహస్త స్పర్శతో ఆంజనేయుల వారి వాలమేకాక, శరీరముకూడ జల దరించి రోమములు నిక్కబొడుచుకొనగా, గగుర్పాటుతో దీన వదనమున ఇట్టులనిరి.

"స్వామీ, మీకు తెలియని సంగతులేమున్నవి. నా కష్టములను నా నోటనే పలికించవలె ననియా మీ కోరిక".

"కష్ట"మను మాట వినగానే శ్రీరాములవారు నివ్వెరపోయి, విస్మయ దృక్కుల తోడ ఆంజనేయుల వారిని శిర, వాల పర్యంతము వీక్షించిన వారైరి.

తన పాలనమున దేశము సుభిక్షమై జనులెల్లరు గాలి, నీరు ఇత్యాదులు కరువులేక భక్షిం చుచు సుఖులై, శాంతులై, సంతృప్తులై యుండ, రామరాజ్యమను మాటకు వేరు దృష్టాంతము లేనంత సుప్రసిద్ధమై స్వర్గ, మర్త్య, పాతాళాది సకల జగత్తునందు ఖ్యాతివడసి ఆదిశేషువు యొక్క రెండు వేల నాల్కల తోడ ననుక్షణంబు కీర్తింపబడుచున్నదని... నిన్నగాక మొన్న నేగదా సకల మంత్రి, సామంత, శాసనసభ్య పరివేష్టిత రాజసభా మధ్యమున ఏబది మంది వందిమాగధులు సభా భవనంబు దద్దరిల్ల ముక్త కంఠమున ఉద్ఘోషించియున్నారు.

అట్టిది తన సేవకులలో నగ్రగణ్యుడు, మహాబల సంపన్నుడు, గుండెలు తీసి చూపుటకె

రువని పరమభక్తుడు ఈ ఆంజనేయునికా కష్టము వ్రాటిల్లుట.

ఈ మహాబలున కెవ్వరెట్టి కష్టమును కలిగింపగలరు? మనిషి సంగతటుండ, ఆ వాల మునందెంత శక్తిగలదు. అలనాడశోకమున నీచ రాక్షస కంఠమున కురిత్రాడై వారిని కిమ్మ ననీయక యమపురి కంపినదీ వాలమే గదా. రామదూత యనియైన గౌరవింపక నిండుస భలో నిల్చుండ బెట్టి యవమానింపజూచిన దశకంఠుని పాలిట పరాభవ హేతువుగా మహా సనమై ఆంజనేయుని సేవించిన దీవాలమేగదా. వరుణ, వాయు, సూర్య, చంద్రాదులనెల్ల శాసించి, సమస్త జగత్తునందలి సకల వైభవముల కొల్లగొట్టి స్వపురంబున బ్రతిష్ఠించి, ఏ మహానగర వైభవమును జూచి దశ కంఠు డానందించునో ఆ లంకాపురిని, రావణుని మన సున కశనిపాత హేతువును, భవిష్యమున కపశకునమును కాగ, క్షణకాలమున పరుశురామ ప్రీతి గావించిన ఘనత ఈ వాలముది గాదా! ఈ వాలాధిపుడగు ఆంజనేయునిదిగాదా. అట్టి ఆంజనేయునికా కష్టము వాటిల్లుట. అందునా రామ రాజ్యమున.

ఈ ఆలోచనతోడ శ్రీరాములవారి కనుబొమలు ముడివడ, తీక్షణ దృక్కులతోడ నాంజనే యులవారి దిక్కు మొగంబై ఆవేశముతోడ నిట్టులనిరి.

"ఆంజనేయా, ఏల తామసించెదవు. సందేహింపక వివరింపుము. నీ కెట్టికష్టము వాటి ల్లెను? నేనిదే మహామంత్రికి వర్తమానమంపి నీ కష్టమును పారద్రోలెదనుగాక. నీకట్టి కష్టముం గల్గించిన యట్టి పరిస్థితులేమో విచారించి నిర్మూలించెదను గాక" యనగా...

"స్వామీ, నేనా మీకు వివరించువాడను. నేనా సకల ప్రాణి సమ్మోదక రామపాలనకు వంకలు పెట్టువాడను. జరిగినదేమో జరిగెను. ఆవైన మిప్పుడేల? ఇంతదనుక రామనామ జపముతోడ రోజులు సుఖముగా వెళ్ళబుచ్చినాను. నే డేలకో విరక్తి కలుగుచున్నది. స్వామీ, సమయ మాసన్నమైనది. నాకింక మోక్ష మార్గోపదేశము చేయుడు. ఇదియే నా కోరిక".

"ఆంజనేయా, నీ వింతకూ అసలు విషయము వివరింపవైతివి. నా పాలనమున నీకా కష్టముగల్గుట. ఇది నే నెట్లు సహింపగలను. తక్షణమే నీ బాధాకారణము వెల్లడింపుము. నే తగు చర్య తీసుకొని నీ బాధను బాపెదనుగాక" యని వేడికోలు స్వరమున శ్రీరాముల వారనునయించగ... గుండెదిటవు గలిగినవారై ఆంజనేయుల వారిటులనిరి.

"స్వామీ, అయిన వినుడు. గత దిన ప్రాతఃకాలమున ఎప్పటియట్లే సంధ్య యాచరించి యాకాశమార్గమున వచ్చుచుండ మార్గమధ్యము నందొక ఘోరాటవి నొక దారుణ దృశ్యము గాంచవలసివచ్చె...: ఒక కొండయంచున నొక మునిపుంగవు డొంటికాలిన నిలబడి మహా నిష్ఠాపరుడై ప్రాయోపవేశ దీక్ష వహించుచుండె. గత ముప్పది దినములుగా నే నమ్మహా నుభావుని నా స్థలమందదే స్థితిలో గాంచుచుంటిని. ఆ ముని పుంగవుని యచంచల దీక్ష, బ్రహ్మతేజ విరాజమాన ప్రశాంత, గంభీర వదనము జూడ నా కప్రయత్నముగనె భక్తి భావ ముద్భవించెడిది.

"కాని... గత దినమున నమ్మహనీయునికి వాటిల్లిన దురవస్థను నేనెట్లు వివరింపగ లను? పదుగురు రక్షకభటు లమ్మహాత్ముని సకలాయుధములతోడ జుట్టుముట్టి బందీకృ తుని గావించి నోట బలవంతముగ నాహారము గుక్కి అమ్మహానుభావుని చిరదీక్ష నటుల నిర్మూలనము గావించిరి.

"స్వామీ, ఇదియేమి యకార్యము. వెనుక రాక్షసులట్టి యకార్యములం జేయ తాము స్వయముగా వారిని సంహరించితిరి. కానీ నేడు తమ భటులే అట్టి యకృత్యములకుబాల్ప

డిరి. ఆ దారుణముంజూడ నాకావేశము మెండయ్యెను. మహావేగమున నటుదూకి భటులను చెల్లాచెదరు జేసితిని. కాని, సాక్షాత్తు తమ సోదరులు భరతులవారే నాకడ్డువచ్చిరి. అమ్మహనీయుని చీకటి కూపమున బడవేయ నాజ్ఞాపించి తిరస్కార భావముతోడ నన్ను గదిమిరి.

"ఏమి ఆంజనేయా, మా యన్నగారి యుప్పు దినుచు వారి పాలనకే యెసరుబెట్టుచున్నావు" యని గద్దించిరి.

"స్వామీ, నా కెల్లను నయోమయమయ్యెను. నేనా తమ పాలన కెసరు బెట్టువాడను. నేనా, నా రాముని ధిక్కరించువాడను. స్వామీ, నా గుండెలను జీల్చి చూడు డందేమిగలదో. అయ్యో: ఎట్టిమాటలీ చెవుల వినవలసివచ్చెను, ఇంతకూ నేనేమి జేసితిని? ఒక అమాయక మునిపుంగవుని రక్షింపనేగుట నేరమా స్వామీ? " గద్గద స్వరమున ఆంజనేయులవారిట్లు జెప్పి తలవంచుకొనిరి.

శ్రీరాములవారీ కథా కథనమెల్ల విస్మయాశ్చర్యాందోళనలతోడ విని దేహమెల్ల నావేశోత్పన్నమై వణక, కనులెఱ్ఱవారి సీతమ్మవారి నుదుటి సింధూరమువోలె వెలగ, తక్షణమే భరతులవారినిం రావించిరి!

"సోదరా భరతా! వింటివా వాయుపుత్రుని వేదన! నిన్న నీవొక మునిపుంగవు నన్యాయముగ బంధించితివట. ఇదియేమి యకార్యము. దేశమున శాంతి భద్రతలను గాపాడు మహత్కార్యమును నీ భుజస్కంధముల నునిచి నేనింతదనుక నిశ్చింతుడనై మీ వదినగారి తోడి పాచికలయాటయందు మునిగిదేలుచుంటిని. మరి నీవిట్టి పనులా చేయుచున్నది. ఇది ఏల సంభవించెను వివరింపు? " మనగా...

ముకుళిత హస్తులై భరతులవారిట్లు సెలవిచ్చిరి. "ప్రభూ! ఆంజనేయులవారేమి సెలవిచ్చిరో నేనెరుగను. కాని నిన్నటి దినమున నొక మునివర్యుని బంధించిన మాట వాస్తవము. కాని ప్రభూ! వాడొక దొంగ సన్యాసి. సద్గతులనుకోరి వాడు ప్రాయోపవేశమును బూనియుండలేదు. తత్కారణముననే నా కపటవర్తనుని బంధించితిని!"

"కాని, సోదారా, భరతా! జపతపము లాచరించుట యతి ప్రాచీనకాలము నుండియు జనులకుగల హక్కుగదా! మరి నీవిట్లు నిరోధించుటెట్లు న్యాయమగును? "

"ప్రభూ! అవధరింపుడు. ఇటీవలి దేశ పరిణామములు మీ దృష్టికింకను తేనైతిని. దేశమున నరాజకత్వము పెచ్చరిల్లెను. దేశీయులలో కొందరధికార కాంక్షాపరులై ప్రజలలో నసంతృప్తిని లేవదీయుచుండిరి. అట్టివారిలో నిన్న బంధింపబడిన ప్రాయోపవేశదీక్షాపరుడగు కపటముని పుంగవుడొకడు. వాడు మన పక్షీయుడుగాడు. ప్రభుత్వమును కూలదోయనెంచిన ప్రతిపక్షీయ నాయకులకు సన్నిహితుడు. కేవలము జనులలో సానుభూతిని పొందనెంచి వాడు ధాన్యం ధర తగ్గించమనుచు ప్రాయోపవేశ దీక్షను బూనియుండెను. తత్కారణమున సకాలమున నేనా చర్యను నిరోధించితిని! ఇదియ జరిగినట్టి విషయము. ఆ పైన తమ చిత్తము!" అని భరతులవారూరకుండిరి!

అందుకు శ్రీరాములవారు "అయినను భరతా, నీవీ సంగతులెవ్వియు నాకింతదనుక తెలియపర్చకుండుట భావ్యముగలేదు!" అని ఇంచుక తీక్షణ దృక్కులను బరప, వెండియు భరతులవారిట్లనినవారైరి!

"ప్రభూ! ఇవి కేవలము తాత్కాలిక విషయములు. ఎన్నికలు దగ్గరగుచున్నవిగదా! కనుక నేదో విధముగ జనుల దృష్టి నాకర్షించి నాయకులై తదుపరి "చీట్లు" సంపాదించి రాజసభ

యందు ప్రజా ప్రతినిధిగ ఒక్క వెలుగెలుగవలెనని కొందరు దుష్టబుద్ధులిట్టి యకార్యము లకు బాల్పడుచుందురు. ఇవి యల్ప విషయములు. ఈ మాత్రమునకే మీ సమయమేల వ్యర్థముగావింపవలెనని నేనింతవరకెరిగింపనైతిని!"

అంతట శ్రీరాములవారు సంతృప్తులై, వాయుపుత్రుని దిక్కు మొగంబై "వింటివిగదా! ఆంజనేయా! కాలము మారినది! దొంగసన్యాసులెక్కువగుచున్నారు. అందుకే భరతుడట్లా మునిని బంధించెను!" అనగ, ఆంజనేయుల వారిట్లనిరి!

"స్వామీ! ఈ విషయమున మాత్రము భరతుల వారు పొరపడిరి! అతడు కపట ముని కాదని నాకు గట్టి నమ్మకము. నే నమ్మహానీయుని గత ముప్పది దినములుగ జూచుచుం టిని!" యన, నందుకు రోష కషాయిత నేత్రులై భరతులవారిట్లనిరి!

"ప్రభూ! వాయుపుత్రుడు కల్లకపటములెరుగని నిష్కల్మషుడుగనుకనట్లు మోసపోవుచు న్నాడు. వాడు కపట సన్యాసి యనునది వాస్తవము. వాడు ప్రాయోపవేశకాలమునచా టుగ ముప్పూటలు పులిహోర, దద్ధోజనాదుల మేయుచున్నాడని మన గూఢచారులు నాకు స్వయ ముగా నివేదించియుండిరి!"

అందుకాంజనేయులవారు నివ్వెరపోయి రామ, రామ, యనుచు చెవులు మూసికొనిన వారై...

"పోనిండు స్వామీ! ఈ విషయము వదిలివేయుడు. కాని, ఒక సందేహము. ముప్పూటలు సుష్టుగ భుజించు వానిని బట్టి బలవంతమున నోట నాహారము గ్రుక్కి వ్రతభంగము జేసి తిమని యానందింపనేల! అదటుండనిండు! నేనా దారుణచర్య కడ్డుదగల, భరతుల వారసహ్యించుకొని, నన్ను బంధింప యాజ్ఞాపించిరి! అదేమనగ, రాచకార్యములను బ్రశ్నిం చుటకు నీవెవ్వడవు? ముప్పూటల దిని మా యన్నగారి గుమ్మమున బడియుండువాడవు తెగ నీల్గుచున్నావు! నీవేమి మంత్రి పుంగవుడవా? మంత్రి బంధువుడవా? కనీసము రాజ సభా సభ్యుడవా? " యని నిరాదరించినారు. స్వామీ, ఇదియేమి యన్యాయము. పదుగురు సామాన్య భటులముందా నన్నట్లవమానించుట!"

అని ఆంజనేయులవారు రోషపూరితులై ప్రశ్నింప, భరతులవారు గిజగిజదన్నుకొనిరి! ఏమి, వీని యసందర్భాలాపము. సకల సేనాపతినగు నా చర్యనే యాక్షేపించుచున్నాడు. నా యధికారమునే ప్రశ్నించుచున్నాడు. ఇంత దనుక అన్నగారికి తెలియకుండా జేసిన కార్య ములెల్ల ఇప్పుడు తెలియునట్లు జేయుచున్నాడు! అని ఆగ్రహావేశులైరి! కాని, ఎదురుగనున్న శ్రీరాములవారిని జూచి, చిరునగవు పెదవులపై దొణికిసలాడ, నత్యంతాదరమును ప్రదర్శిం చుచు ఆంజనేయులవారి దిక్కుమొగంబై యిట్లనిరి.

"ఆంజనేయా! నీవట్లు బాధపడవలదు! రాజకార్యము లత్యంత ముఖ్యములు. చట్టము లతి నిశితములు. రాజాజ్ఞలనెవ్వరు నతిక్రమించ వీలులేదు, అడ్డురారాదు. మంత్రులు, మంత్రి బంధువులు, రాజసభా సభ్యులు మాత్రమే యందలి ఉచితానుచితముల గురించి మా తోడ ముఖాముఖిగా చర్చించుట కర్హులు. కనుకనే గత దినమున నీపై నేనట్లాగ్రహిం చవలసివచ్చె! అందుకు చింతిల్లకుము!" అని శ్రీరాములవారి కభిముఖుడై "అన్నా! వింటివి గదా! ఇదియ జరిగినట్టిది. నాకింక సెలవిండు!" అని సెలవునందినవాడై వడివడిని వెడలె.

అంతట శ్రీరాములవారు ప్రసన్నవదనముతో వాయుపుత్రునితోడ నిట్టులనిరి!

"వింటివిగదా! ఆంజనేయా! ఇందు భరతుని తప్పేమియు నాకగుపించుటలేదు. నీవేమం దువు? "

"స్వామీ! నే నేమనగలను? కాని, గత దినమున జరిగిన సంఘటనయు, నాకు సంభ వించిన యవమానమును మాత్రమింకను మరువలేకున్నాను"

"ఆంజనేయా! నీవట్లనుకొనకుము. అందరు నట్లు చట్టములను బ్రశ్నింప నారంభించినచో నరాజకత్వము ప్రబలును. పోనిమ్ము! నీకంతకోరికయున్న యెడల నీవేల రాజసభకు సభ్యు డుగా యెన్నిక కాగూడదు"

"స్వామీ! మీ పాద సేవకుడను. నాకితర గొడవలేల! అయినను తెలియక అడుగుచుం టిని! రాజసభ కెన్నికయగుటయనేమి? నాకిదేదో కొత్తగా వినిపించుచున్నది!"

"ఆంజనేయా! కాలము మారినది! రామరాజ్యమను మాట నీవు విననిదా! నేడు ప్రజలే పాలకులు. నేను కేవలము నిమిత్తమాత్రుడను. రాజసభయందు నాకు సహకరించు వారి నెల్లరిని ప్రజలే ఎన్నుకొని పంపుదురు. అయినను నీ కేమిలోటు. నీ స్వస్థానమున నీవన ప్రాణములిచ్చు వారెందరో గలరుగదా! అటకేగుము. ఎన్నికలు దగ్గరగుచున్నవి. అటనుండి నీవు రాజసభ కెన్నికగుదువుగాక!"యని శ్రీరాములవారు లోన నుండి పాచికలాటకు పిలు పురాగ అంతపురములోని కేగినవారైరి.

ఆంజనేయులవారంతటనొక యరగంట వరకు బుర్ర గోకికొని, అట్లేయనుకొని, ఋష్య మూకమునకు బయనమైరి.

ఆంజనేయుల వారట్లాకాశ మార్గమున మహావేగమున బయనించి ఋష్యమూక మధ్య మందలియొక చిన్న గుట్టపై నడుగిడ నా ధాటికి మహాశబ్ధమొకటి బయల్వెడలి ఋష్య మూక మందంతటను బ్రతిధ్వనించగా...

సుపరిచితమగు నా ధ్వని విని, ఋష్యమూక వాసులనేకులు "అడుగో మన ఆంజనేయుడు వచ్చె" ననుచు నత్యంతోత్సాహమున గుట్టవైపు జూడదొడగిరి.

అంత నాజన సందోహమునుండి నెత్తిన నొక తెల్లని గుడ్డ కిరీటమును, తోకకొక రంగుల పీలికయును గలిగి జూపుల కొక మహానాయకుని వోలె నగుపించు అంగదుడను నొక వానరు డతి రయమున ముందుకేగి ఆంజనేయులవారిని కౌగలించి, కుశల ప్రశ్నలు వేసి సాదరమున స్వగృహమునకు తోడ్కొని పోయినవాడాయెను.

ఆంజనేయ దర్శనార్థులై యేతెంచిన వారల కెల్లరకు చిక్కని పానకమ్మిప్పించి, ఆంజనేయు లవారితో పాటు తానున్నూ కుశల ప్రశ్నలు వేసి, వారెల్ల రేగిన తదనంతర మేకాంతమున ఆంజనేయులవారికొక పెద్ద పటిక బెల్లపు ముక్కను సమర్పించుకొని, అత్యంత వినయశీలుడై ఆ యంగదుడిట్లనియె!

"అన్నా! సకాలమున కేతెంచితివి. నేనింతవరకు దిక్కు తెలియక కొట్టుమిట్టాడుచుంటిని. నీవన్న నిచటివారలకెల్ల మహాగౌరవము. నీవు నా పక్షమున యుంటివేని రాజసభా సభ్యు డనగుటయేమి! మంత్రినే యయ్యెదను" యన, నాంజనేయులవారా వాక్యము లేమియు నర్థ ముగాని వారై 'అంగదా! నీవు చెప్పునదేమి! నా వల్ల నీకేమి సాయము గావలె'యని ప్రశ్నింప, నా యంగదుడు తన తోకను సగర్వముగ బైకెత్తి దానికింగల గుడ్డ పేలికలం జూపుచునిట్లనియె.

"అన్నా! ఎన్నికలు సమీపించుచున్నవి గదా! నేను శ్రీరాములవారి పక్షమున నిచ్చోటున నిలువ నియమింపబడినాడ. కాని, మన వానరులెవ్వరు నాపై విశ్వాసముంచరైరి. తత్కార ణమున రాజసభ కెట్లేగుదునాయను చింత యధికమయ్యె. నీవు నా గురించి వారికి హితవు చెప్పవలె. నన్ను గెలిపించవలె" అన, నాంజనేయులవారు విస్మయమున...

"ఏమి! నీవా! రాజసభకు నిలబడుచుంటివా? శ్రీరాములవారి పక్షముననా? ఏమీ, ఇది నిజమా? అయిన అంగదా, నీకేల శ్రీరాముల వారిపై నింతభక్తి పుట్టుకొచ్చెను. గతమున శ్రీరాముల వారిని నీ వెంతగా నిందించితివి. వాలి నన్యాయముగా జంపినాడంటివి. పెళ్ళ మును రావణుడెత్తుకబోవ దిక్కులేక సొంబేరివలె వానరుల సాయమపేక్షించి ఇట కొచ్చినాడని నిందించితివి. మరి ఇప్పుడిట్లనుచున్నావేమి? " యనగ.

"అన్నా! నీవామాత్రము గ్రహింపలేవా! కాలము మారినది. శ్రీరాములవారానా డేకాకియై కీకారణ్యముల దిరుగాడు యొక అనామకుడు. నేడా! సకల జన సంకీర్తక అయోధ్యా పురా ధీశుడు. కాలముతోపాటు మనమును మారవలదా. ఎండ దెబ్బకు వృక్షచ్ఛాయ నాశ్రయిం తుము. వర్ష సమయమున గుహలందు తలదాచుకొందుము. ఈ సూత్రము నీ వెరుగని దియా. ఇందు నా అపరాధ మేమి గలదు? "

"కాని, అంగదా! నన్నిట నిలబడి రాజసభ కెన్నికయి రావలసినదిగా శ్రీరాములవారు స్వయముగా నన్నిట కంపియున్నారే. మరి నేను నీకేమి చేయగలను"యన, నా యంగ దుడు దిగ్గునలేచి గుండెలు గుభీ, గుభీ, గుభీమని తెగ గ్రుద్దుకొనినవాడై...

"అన్నా! ఆంజనేయా! నీవా నాకెదురు నిల్చుట. ఇది యేమి యన్యాయము. నీతోడ పోటీకి దిగగల తాహతు నా కెక్కడిది. అయినను నీకీ పదవులేల. ఏమి సాధింపగోరితివి, సంసారమా! చట్టుబండలా! సభ్యుడవయి నీ వెవరికేమి యొరగబెట్టెదవు. పర్మిట్లిప్పించెదమ న్ననూ నీకొక్క బావమరిదియైన లేడే. ఆస్తిపాస్తులు పోగుచేసుకొందమన్ననూ అనుభవిం చుటకు నీ వెనుక నెవ్వరునులేరే. శ్రీరామ పట్టాభిషేక సమయమున వెలలేని వజ్రహార మువ్వా వాటి నటనే బగులగొట్టిన డబ్బు విలువ తెలియని శుద్ధ యమాయకుడవు నీకీ పదవులేల!" యని యాక్రోశించె.

"ఆగు మంగదా. నీ వట్లనకుము. నేడు జరుగుచున్నట్టి యన్యాయ వర్తనముల నే సహిం పనైతిని, శ్రీరాములవారందు కామోదించిరి. అంతియే చాలును".

"కానీ అన్నా, నీ వెవరినుద్ధరింపనెంచితివి. ఈవెర్రిబాగుల జనులనా? అన్నా, నీవెంత యమాయకుడవు. ఈ కాలముననా ప్రజాసేవ జేయుట. అది యెంత కష్టమో నీకేమి తెలి యును. మనల నెవ్వడర్థముజేసుకొని మెచ్చుకొనును. ప్రతివాడు మనలనే వ్రేలెత్తి చూపును. 'ఆ వాహన మెట్లొచ్చిన'దందురు. 'ఆపాటి దిబ్బ ఎవడబ్బ దానమిచ్చె'నని దబాయింతురు. 'ఆ యడవి నీ బాబు సొమ్మని యాక్రమించితివా? 'యని నిలవేయుదురు. మరికొందరు గడుసుపిండములుందురు. 'మెంబరయినాక నిగనిగలాడు చున్నాడురా' యని కొందరన 'రాజధానిలో రోజుకు ముప్పదివరాలిత్తురు. వానికేమి లోటని' కొందరందురు. 'మన ఊరిన బావి త్రవ్వించెదనంటివే అదేమయినదని' కొందరు రోడ్డుననే నిలవేయ, 'అవును. వీని నిక్క డనే పాతిపెట్టిన ఆ నుయ్యి దానంతటదే తయారగునని ఇంకొందరందురు. అది చాలక మరొకడెవడో పదుగురిని వెనకవేసుకుని తయారగును. "మా బుడతడింత పండితుడై యుండ వీనిని గాదని డొక్కచించిన నక్షరము రాని నీ బావమరిది రెండో పెండ్లము పెద నాయనగారి తోడల్లుని మేనత్త మనమనికా ఉద్యోగమిప్పించితివట. ఇది యేమి అన్యాయ మ'నీ చీవాట్లు పెట్టుదురు. అన్నా, ఆంజనేయా, శత్రువునకైనను ఈ పాట్లు వలదు. నీకీ పీడలేల. నిశ్చింతగా రామనామ జపము జేసికొనుము" అని అంగదు డత్యంత ప్రేమగల వాడై ఆంజనేయులవారికి రామరాజ్యముయొక్క విశ్వరూపమును అడుగకయే వివరించిన వాడవగ, ఆంజనేయుల వారున్నూ విస్మయాశ్చర్యములతోడ నాలోకించిన వారై తద

నంతరమిట్టులనిరి.

"అంగదా, నీవు చెప్పినవెల్ల విన రామనామ జపమున మునిగి నేనింతకాలము ఈ ప్రపంచ పరిస్థితులతే తెలియని అజ్ఞానిగా మిగిలిపోతినని నా కిప్పుడనిపించుచున్నది. వీని యంతు తేల్చుకొనవలెనని పట్టుదల పెరుగుచున్నది. నాకు నీవడ్డురాకుము" అన నా యంగదుడు క్రోధావేశుడై దిగ్గున లేచి రెండు నిలువుల యెత్తున కొక్కసారెగిరిపడి గొప్ప గడబిడజేసి, కనులుకెంపులవగ, హస్తము లాంజనేయుని గొంతు పిసుకుటకై తహతహలా డుచు నావేశముతో కంపింప, నెట్లో నిగ్రహించుకొనినవాడై ఇట్లనియె.

"ఆంజనేయా! నీకు చెప్పవలసిన సంగతులన్నియు చెప్పినాడ. నీవు రాకరాక ఇటు వచ్చి తివని ఎంతయో సంబరపడితిని. అనుదినము నీ కత్యంత ప్రీతిపాత్రమగు పటికబెల్లపు ముక్కలు, తాటిబెల్లపు లడ్డుండలు వలయునన్ని బెట్టి నిను సేవించుకొనవలెనని కొండం తగా యాశపడితిని. నీవు నా పక్షమున నున్న నన్నెవ్వడోడింపగలడని గుండె నిబ్బరము గావించుకొంటిని. కాని, నా యాశలెల్ల నిశ్శేషము గావించితివి. కానిమ్ము, నన్ను గాదని నీ విటనెట్లు నిలువగలవో జూచెదనుగాక" యని విసవిస లోనికరిగి, దఢ దఢ తలుపులదర లాగి గడియవైచి ముసుగుదన్ని నిదురబట్టక తన్నుకొనదొడగె.

ఇటు ఆంజనేయుల వారతివిచారముతోడ దిక్కుతోచనివారై తన బాల్యమిత్రులగు కొందరు వృద్ధులను దర్శించి తన యవస్థ వివరించుకొన, వారత్యానందముతోడ నా విష యములెల్ల విని యిట్టులనిరి.

"ఆంజనేయా! ఇన్నినాళ్ళకుగదా మా చెవుల తుప్పు వదలు గొట్టునట్టి శుభవార్తను వింటిమి. నీవు తిరిగి మా మధ్య మెసలుచు మా కష్టనిష్ఠూరములను గమనించుటకంటే మాకింకేమి కావలె! తప్పక మేమెల్లరము నీ యండనుందుము గాక."

ఇది యిట్లుండ తెల్లవారుసరికి ఋష్యమూకమున వేడి వేడి వార్తలు వ్యాప్తమయ్యెను. "ఆంజనేయుని శ్రీరాములవారు ఎన్నికలలో నిలబడమని పంపినారనునది యబద్ధము. వీడు శ్రీరాములవారి రత్నాభరణము నెత్తుకొనిపోయి కోమటివానికిచ్చి నూనె పకోడీలు తెచ్చుకొనగ శ్రీరాములవారు కోపించి వెళ్ళగొట్టినారు." అనియు, "సీతమ్మవారి చెలిక త్తెనేకాంతమున జూచి ఇకిలించి కనుసైగజేయ నామె యాగ్రహించి వెడల నడిపించె"న నియు జనులెల్లరు చెప్పుకొనసాగిరి.

ఆంజనేయులవారున్నూ, వారి మిత్రులున్నూ ఇట్టి వార్తలు విని "రామ రామ!" యనుచు చెవులు మూసికొనినవారైరి. మరి నాల్గు దినముల వరకును వారెవరికిని మోముజూప సాహసింపరైరి. ఇంతకును అట్టి అభాండములెట్లు వ్యాపించెనో వారికి తెలియదయ్యె. కొంద రిది అంగదుని పనియే యనిరిగాని ఆంజనేయులవారు నమ్మలేని వారైరి.

అంతట నంగదుడు విజృంభించినవాడై మహోత్సాహమున ప్రచారమారంభించె.

ఇంక నిట్లుండిన లాభములేదని ఆంజనేయులవారి మిత్రులెల్లరు సమావేశమై "ఆంజ నేయా చూచితివిగదా వాతావరణము. అంగదుడు విపరీతముగ డబ్బు వెదజల్లుచున్నాడు. మనచేత నొక్క వరహాయైనను లేదే! ఏమీ చేయుదము? " అనగ, ఆంజనేయులవారతి కష్ట మున తన పురాణ ప్రసిద్ధమగు వాలమునొక వడ్డి వ్యాపారి యొద్ద కుదువయుంచి యొక అరసంచెడు నాణెములు తెచ్చినవాడయ్యెను. కాని, అవి ఏమూలలకు చాలవాయె.

అడిగినవారెల్లరట్లే మా చీట్లు మీకే వేయుదుమనిరి.

కొందరు గడుసుపిండములు 'అయ్యో మీరట్లడుగవలెనా! మీకుగాక మరెవరికీయుదు'మని

దీర్ఘములు దీయుచు బలికిరి.

మరికొందరు 'మాదేమున్నది? మా గుంపు పెద్ద నడుగు'డనిరి.

ఆ పెద్దలు 'ఎన్ని సంచులిచ్చెదరు? మరెన్ని సీసాలు పోయించెద'రని బేరమాడదొడగిరి.

ఆంజనేయులవారికీ వాతావరణమెల్ల నయోమయమయ్యె. ఏమి చేయుటకు తోచదాయె. పనులన్నియు మిత్రులపై నునిచి కొంతవరకు రామనామ జపమున మునిగిరి.

* * *

మరొక సుదినమున మరొక సుముహూర్తమున నేకాంత సమయమున శ్రీరాములవారిని దర్శించి సాష్టాంగ దండ ప్రమాణ మాచరించినవారై ఆంజనేయులవారిట్లనిరి.

"స్వామీ నేను విసుగెత్తిపోయినాడ, దయయుంచి నాకు మోక్ష మార్గోపదేశము చేయుడు!"

అంతట శ్రీరాములవారాశ్చర్య పడినవారై "ఏమి ఆంజనేయా నీ కిప్పుడేమయినది? " అని ప్రశ్నించినారు.

"స్వామీ! మీ ఆజ్ఞాబద్ధుడనై రుష్య మూకమునకేగి ఎన్నికలందు నిలబడితిని. సదా రామ నామమే జపించితిని. సన్మార్గమునే ఆచరించితిని. కాని ఓడిపోతిని. కుదువయుంచిన నా తోక కూడా గల్లంతాయెను. అందుకు నేను విచారించుటలేదు. కాని అన్ని యక్రమమార్గ ములన యవలంబించిన అంగదుడు మాత్రము ఎన్నికాయెను. దౌష్ట్యమునకు పట్టము కట్ట బడెను. నేనింక ఈ లోకమునునుండి ఏమి జూడవలసియున్నదో! స్వామీ, నా తొందరను క్షమింపుడు. నాకు తక్షణమే మోక్షమార్గోపదేశము చేయుడు."

శ్రీరాముల వారంతయు శ్రద్ధగా నవలోకించి, యించుక చింతించినవారై, ఆంజనేయుల వారికి తారక మంత్రమునుపదేశించి వెంటనే ఇట్లనిరి.

"ఆంజనేయా! నీవు నా కెనలేని సేవజేసినావు. రాజకార్యమునపోయి నీవెన్నియో బాధలు భరించినావు. గాన నీకిదే అయిదడవులు సర్వ హక్కులతోడ బహూకరించుచున్నాము. నీ వటకేగి తారక మంత్రము జపించుచు మోక్షసాధన నందెదవుగాక!"

ఓం! శుభం భూయాత్!

☆